Ч. 289 Середа 25 грудня 1896 (6 січня 1897). Рік VI

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

З Ради державної.

На вчерашнім засїданю Палати послів предложено між кількома иншими справоздане комісиї буджетової в справі пильного внесеня пос. Руса о знесеню стемпля дневникарского. Ухвалу палати панів о змінах в законї промисловім передано комісиї промисловій.

Президент Хлюмецкий присьвятив відтак щиру згадку памяти помершого посла Фірнкранца. Заким приступлено до порядку дневного придїлив призидент комісиї господарства пильне внесене пос. Штайнера о виданю закона в справі торговлї термінової. Тій же комісиї передано подібне внесене пос. Порича.

На порядку дневнім мало стануть відтак справоздане комісиї о ненарушимости посольскій. Але що справа запізваних о образу чести пос. Деца і Пляса вже передавнила ся, а знову пос. Гофмокль, референт комісиї для ненарушимости посольскої в справі пос. Люеґера зголосив ся яко тяжко недужий, усунув президент ті справи з порядку дневного і візвав комісию, щоби вибрала нового референта в справі ненарушимости посольскої пос. Люеґера.

Палата приступила відтак до дальшої дискусиї над буджетом міністерства просьвіти і ухвалила етат шкіл висших. Підчас дебати промавляв міністер просьвіти др. Ґавч і зазначив заходи міністерства около піднесеня наук фільософічних в ґімназиях, що з'єднало похвалу заграницї і дало примір до наслїдування. Пос. Кронаветтерови відповів міністер, що не послухає его проєкту і не покасує всї видїли теольоґічні. В справі будови нових клінїк у Відни дотичний закон вже виготовлений.

Міністер обговорював відтак новозаведені популярні відчити на університетах, котрі в часах, коли так всї добивають ся права виборчого і змагане до образованя так дуже проявляє ся, треба з радостию повитати. Треба старати ся о то, щоби трудні противности часу якось уленшувати, щоби хтось лиш з нерозуму не ненавидїв других на слїпо. Не малозначним средством до того єсть солїдне образоване.

Дальше подав міністер до відомости, що реформа шкіл ветеринариї одержала вже Найв. санкцию і з жовтнем с. р. вийде в житє. Після нового пляну наукового час студий буде тревати не 3 роки, як доси, але 4, а до вступленя до школи ветеринариї треба буде мати укінчену школу середну і матуру. Школи ветеринариї одержать характер шкіл висших. Школи ветеринариї у Відни і Львові будуть розширені і число учителїв буде збільшене.

Пос. Кронаветтер промавляв за допущенем женщин до всїх наук університетских і до всїх фахів.

Опісля розпочала ся дебата над етатом шкіл середних. — Пос. Бендель заявив іменем нїмецких послів з Чехиї, що они будуть голосувати против позициї на ґімназию в Целлю і жадав поіменного голосованя. — Пос. Фореґґер поставив внесене, щоби сю позицию вичеркнути і виступив дуже остро против нїмецких послів з Чехиї за їх становище в сїй справі. На тім перервано дебату.

Під конець засїданя інтерпелював пос. Штайнер міністра рільництва, чи готов ще сеї сесиї предложити закон против обманьства на біржи збіжевій. Предсїдатель комісиї господарства заявив, що внесене Штайнера буде ще сего дня на засїданю комісиї придїлене референтови. — Пос. Нїче інтерпелював президента міністрів, чи правдою єсть, що Рада державна має бути так скоро скликана, щоби сойми не могли ухвалити безпосередних виборів з громад.

Новинки.

Львів дня 5-го січня 1897.

— При надходячих сьвятах Різдва Христового, засилаємо всім нашим Вп. Читателям сею дорогою найсердечнїйші желаня.

— Курси для шевців і для будовляних столярів. Ц. к. технольоґічний музей у Відни оголошує двомісячні курси на рік 1897, в котрих будуть учити всї головні галузи згаданих ремесел. До принятя управнені майстри шевскі або столярскі, та старші помічники межи 24 а 45 роком за порученем громади, або цеху, або фахового стоваришеня. Увільнене від оплати шкільної, як і надїлене стипендиї в сумі 120 зр. для майстрів і 95 зр. для помічників, можуть отримати убогі люди, що предложать відповідні сьвідоцтва. Подания о стипендиї треба писати до міністерства на руки технольоґічного музея і они вільні від стемпля. Подания о припяте на курс треба подавати до ц. к. технольоґічного музея (Відень IX/2 Währingerstrasse 59). В них треба подати: вік, як

---

16)

Дещо з технїки.

III.

Технїка а технольоґія. — Вага і значінє наук технїчних. — Технольоґія механїчна і хемічна. — Сирий материял і его перерібка. — Олїї і живицї. — Шеляк, копаль, сандарак, мастикс, дамара і елемі. — Терпентина. — Кавчук і ґутаперча. — Бурштин, его история і значінє в торговли і промислї. — Покости і лякери. — Лїнолеум.

(Дальше)

Стантін і Бекер сортують сирий бурштин на 52 сорт та назначують кождій певну, постійну цїну. Сортоване відбуває ся слїдуючим способом: Синю землю, добуту в копальни на верх, полочуть і вибирають з неї насамперед більші кусні та розділяють їх на плоскі і круглі. Грубші плоскі кусні звуть флїзами (Fliesen) і розділяють їх знов на 15 сорт, а тонші, звані плитками (Platten), дїлять на 6 сорт. За флїзи платить ся звичайно по 5 аж до 200 марок від кіля. Круглий бурштин називає ся кругляком (Rund) і его уживають до виробу пацьорок. Більші, круглі кусні, з котрих іде 10 до 16 штук на кільо, називають приземками (Bodensteine) і їх уживають до виробу великих пацьорок, призначених до Африки, та на пипки до турецких водних люльок (нарґіле). Менші круглі кусні сортують після барви на: ясний (Klar), бастард і кістянний кругляк (knochiges Rund); менші називають книблями (Knibbel). Зовсім дрібні кусні називають покостом (Firnis). Покіст дїлить ся знов на яких 20 сорт. н. пр.: ясно жовтий, ясно-червоний, плоский, пацьоркові кришки (відпадки при робленю пацьорок), лупанець (Nackfirnis), відлуплені кусники при сортованю), разура (висївки) і т. д.

Тут може й місце сказати дещо про барву бурштину. Бурштин приходить у всїляких барвах почавши від білої аж до темно червоно-брунатної, бувають навіть синяві і смараґдово-зелені. Чорний бурштини з Румунїї і стантіт (чорний бурштин з балтийского побережа), не суть правдивими бурштинами, лиш окремими его родами. Барва бурштину завис[и]ть в значній части від більшого або меньшого множества в нїм малесеньких міхурцїв. Зовсім ясний бурштин не має міхурцїв. В торговли розріжняємо звичайно слїдуючі барви: перлову, майже як молоко білу дрібку в голубу впадаючу; куметову, (як квашена напуста) жовтаво мутну; біло жилковану; винну, асну і темно-жовту. Смараґдово-зелені, синяві і брунатні бурштини належать до великих рідкостий і платять ся дорого.

З бурштину виробляють головно пацьорки, цигарницї і пипки до люльок та деревляних і пінкових цигарниць. Сирий бурштин зі звітрілою на верха верствою або т. зв. корою, кидають насамперед до бочки з водою і піском та обертають бочкою так довго аж та кора зовсїм не зітре ся ся і не покаже ся чистий бурштин. Збираний на водї бурштин витре ся вже у мори і буває звичайно зовсїм чистий; при нїм сеї першої роботи не потреба. Витертий в бочцї бурштин виймають і сортують, а відтак розрізують пилками на кусні. Опісля острими гиблями стинають канти і заокругляють на токарни або таки пильниками в руках. Наконець проверчують в них на токарни дїрки і полїрують, насамперед з грубшого шмірґлем, а відтак крейдою і водою з милом, красші вироби ще й спіритусом. Пацьорки виробляють або зовсїм круглі або подовгасті (барилковаті), на обох кінцях притяті; не притяті барилки називають оливками і они платять ся дорожше. Більші пацьорки із зовсїм чистого і ясного бурштину шлюфують так, що надають їм кільканайцять стїнок (подібно як дорогим каменям) і они називають ся тогди бурштиновими коралями. Найкрасші суть париські т. зв. париска робота або париский шлїф; середної сорти називають ся простими коралями, а найгірші — кіньскими.

Бурштонові пацьорки виробляють головно в Ґданьску Штольпі і Вормациї в Нїмеччинї, та в Полонзї в Росиї а бурштинові цигарницї і деревлянні люльки з бурштином у Відни і Норимберзї. Торговля бурштиновими пацьорками іде головно до Африки і до Азиї. Малі ясні пацьорки купують особливо Татари, Хінцї і Корейцї, малі коралї лїпшої сорти розходять ся в Росиї. Дуже богато розходить ся т. зв. рожанцїв бурштинових т. є. бурштинових пацьорок насиляних на шнурки, котрі служать магометанам до молитви. Такий магометаньский рожанець мусить мати 3 рази по 33 пацьорок роздїлених від себе трома грубшими пацьорками

довго він є майстром, чи помічником, до котроï промисловоï, чи торговельноï компанiï належить і чи має вправу в фахових рисунках. При тім треба подати точну адресу і стацию зелізниці. Перший курс зачинає ся від половини січня до половини марця, другий від кінця марця до кінця мая, третий від половини жовтня, четвертий курс від кінця жовтня до половини грудня. Подання можна вносити колинебудь в році.

— **Альфред Нобель**, винахідник і фабрикант динаміту, помер в послїднім часї в Штокгольмі, в Швециï. Як звідтам доносять, отворено вже урядово завіщане Нобеля, котре містить такі постанови: Цїле майно, що виносить около 35 міліонів корон шведских (шведска корона виносить більше як наш 1 зр.) має становити зелїзний фонд, від котрого проценти будуть поділені на пять частий і в сей спосіб роздані: перша часть на найважнїйші відкритя і винаходи з области фізики та на найлїпші відкритя і уліпшення в хемії, друга часть на найважнїйші винаходи з области фізиольогії і медицини, третя часть за найлїпші твори лїтературні, четверта призначена для тих, що найбільше причинили ся для справи удержаня мира. Старати ся о ті нагороди можуть всї труженники без ріжниції народностий.

— **Інтерес робить на сьвятах — держава.** Як переконали ся, може неодин товар не розходить ся на дарунки в часї сьвяточного часу так, як лїпші роди циґар і циґаретів. Кілько виносить сей зиск того року, ще не знати, але який він великий, доказує надвижка доходів за місяць грудень 1895 р. Та надвижка виносила в згаданім місяци 676 тисячів зр. більше, як пересїчний дохід з прочих місяців. На ту суму зложили ся майже виключно т. зв. „специялїтети“, т. є. трафіки, де продають заграничні тютюни.

— **Тягнене краківских льосів** відбуло ся дня 2-го сїчня с. р. Головна виграна в висотї 25.000 зр. припала на нр. 67.818; виграна в квотї 2.500 зр. на нр. 49.152. По 500 зр. виграли нр-и: 26 093, 4778, 16.940, 58.520 і 11.849. По 30 зр. виграло 808 льосів.

— **Австрийскі льоси „Червоного хреста“.** При тягненю дня 2-го сїчня с. р. у Відни припала головна виграна в квотї 35.000 зр. на серию 870 нр. 12; друга виграна 1000 зр. на серию 5095 нр. 28.

— **Товариство грубих людий** завязало ся в Парижи під назвою: „Стокільоґрамові з Парижа“, до котрого, як вже сама назва каже, не може нїхто належати, хто не умів в житю придбати собі тоï поважноï ваги. Товариство має за цїль плекати приятельскі зносини між членами, уряджувати проходи, комерси і т. ин. Складає ся поки-що з сорок вісьмох членів, але число є необграничене. Товариство зобовязує ся формально, що в нїм будуть заборонені розмови про політичні і релїґійні питаня. Можна припустити, що їх прогульки обмежать ся на хід до спільноï реставрациï, а розмови на жолудкові справи, так що товариство приросте скоро, як не на число, то певне на вагу.

— **Божевільство чи глупота.** З Парижа доносять до Vaterland-у віденьского, що тамошна міліонерка Ефрусі, що єï муж доробив ся величезного маєтку на торговли збіжем, обходила сими днями з великою величавостию вінчане своєï улюбленоï.... собачоï пари. В честь тоï важноï хвилї в житю обоïх собак устроïла величавий баль і розіслала кількасот запросин! Коли ся звістка не єсть видумкою антисемітскоï нетерпимости, (бо Ефруси суть жидами), то дїйстно не можна найти назви на таке божевільство, чи глупоту збогаченоï ґандлярки, як і на упадок почутя власноï гідности у тих гостий, що приняли без обиди таке безглузде запрошене.

— **Американьскі яблока на европейских торгах.** Минувшого року появили ся перший раз на віденьскім торзї американьскі яблока. Всї їх купували, бо були і добрі і дешеві. Сего року американьскі яблока, по нечуванім урожаю засипали цїлу Европу. В липни 1896 р. настав в американьских пристанях такий рух в вивозї яблок, як ще нї одного року. І так коли минувшими роками вивожено з Америки до Европи по 370 тисячів бочок яблок, то сего року то число піднесло ся до одного міліона 700 тисячів бочок. Вивіз іде головно до Анґлії, хоч і Німеччина та инші краï богато спроваджують того товару. Мимо того всього Американцї не роблять великих інтересів на продажи яблок, бо на торгах тілько того товару, що цїна дуже низько упала. Американьский фермер за бочку добрих яблок може дістати 125 центів (2 зр. 70 кр), а відчисливши від того 30 центів на бочку і перевіз лишить ся єму ледве 95 центів. Середний дохід того лїта виносив за бочку лише 70 до 75 центів, а навіть упадав часом і до 45 центів (80 кр.). Помимо того европейскі садівники сильно занепокоïли ся американьскою конкуренциєю і побоюють ся, що американьскі яблока опанують цїлковито крім Анґлії ще й Німеччину та Австрию тим більше, що Франция, суперниця Америки в торговли яблоками, не додержала її кроку в сїм роцї, а навіть сама спроваджує яблока зза моря.

— **Померли:** Юлїянна з Бандрівских Яворска, в Ступници коло Самбора, дня 27 го грудня в 66-ім роцї житя; — Каєтан Копач, радник суду краєвого в Станиславові, в 62-ім роцї житя.

Штука, наука і лїтература.

— **Жіночоï бібліотеки**, видаваноï Наталїєю Кобриньскою, вийшла сими днями у Львові з друкарнї Наукового товариства ім. Шевченка книжка 3. під заг.: „**Наша доля**“. Збірник праць ріжних авторів“. Книжка обіймає 142 сторін 8-ки і коштує 60 кр. — В книжцї сїй містять ся такі статї: Н. Кобриньскої „Стремлїня жіночого руху....“; Анни Перль „Про рух жіночий“; П. Кулїша „Виписки з позиченоï кобзи“ (переклади з німецких поетів); сповідане Ганни Барвінка „Королївщина“; А. Поп „Орґанізация віденьских робітниць“; розвідка Л. Селяньского „Чи треба нам охоронок“; лїтературні замітки (про сїм замітних творів писателїв европейских), фейлетон Н. Кобриньскоï і відозва редакциï „Нашоï долї“.

Господарство, промисл, торговля, ґіґієна і вихованє.

Добрі ради.

— Як садити волоскі оріхи? Не одно далось би у нас зробити, коби лиш було знане і охота до того. То можна сказати також і о садженю волоских оріхів. Волоский оріх удає ся в нашім краю в многих сторонах дуже добре і видержує морози, а що з него пожиток

Тих рожанців розходить ся в краях, де живуть магометани річно звиш 70.000 штук. Німеччина сама виробляє їх річно 40.000, а Росия около 30.000. Німецкі і віденьскі вироби ідуть на Всхід головно через портові міста Триєсть і Дженову, а в Росиï посередничать в продажи тих виробів Вірмени; они везуть їх на великі ярмарки в Нижнім Новгородї, Москві і Одесї та завозять аж до Арабії. Єгипту, Нубії, Абесинї і до Мадаґаскару.

Бурштинові цигарницї точать з більших плоских куснів і виробляють або цїлі бурштинові, або лиш пипки до пінкових та деревляних і до цибухів. Замітне то, що в Росиï любують ся в т. зв. кістянім бурштинї, білім або з білими жилками, подібнім до кістки, Голяндцї люблять лиш ясний бурштин, а взагалї розходить ся найбільше т. зв. кумстового. Віденьскі цигарницї розходять ся головно до Швециï і Норвеґії, до Італії і Туреччини. Німецкі, головно нірнберскі, ідуть до Америки, Канади і Австралії. В Нірнберзї виробляють головно люльки і цибухи з бурштином, котрих висилають за границю за 900.000 марок (540.000 зр.) річно. В сїм промислї працює там около 240 робітників, з котрих 90 займає ся лиш самим точенем бурштину.

Придивім же ся тепер трохи близше промислови бурштиновому, котрий єсть досить поучаючий і для промисловцїв з иншого фаху.

Фірма Стантін & Бекер обнявши майже всю торговлю сирого бурштину і поробивши величезні склади, мусїла незадовго оглянути ся і за більшим єго збитком. Она взяла ся до закладаня в Німеччинї самостійних фабрик виробів бурштинових. Насамперед в Ґданьску допомогла челядникам токарским стати майстрами і дала їм кредит. Але то не богато помогло! Тамошні фабриканти навикли були виробляти лиш пацьорки а до виробу цигарниць бурштинових брали ся лиш дуже мало; в Штольпі виробляли всего ледви шесту часть цигарниць а у Вормсї таки зовсім їх не робили, лиш самі пацьорки. Ба, в Штольпі стало ся ще щось иншого: тамошні фабриканти продавали своï цигарницї бурштинові дуже дешево до Льондону, але они були так лихо зроблені, що їх посилано з Льондону до переробленя до Відня і аж тогди можна їх було продати. До того ще впало на німецких фабрикантів і нещастє. Давнїйше продавали они пацьорки великими масами до Індий і до Судану. Нараз змінили тамошні жителї моду і жадали лиш скляних пацьорок і всїляких иних лиш не з бурштину. Ґданьскі і штольпскі фабриканти стали собі тогди помагати в той спосіб, що виробляли ковтки, пацьорки для дїтий та спинки і т. п. річи для цивілїзованих людий. Вироби, що правда розходили ся, але дохід з них був далеко менший; більший бурштин, з котрого давнїйше роблено пацьорки для Індий і Африки, не можна було продати.

Промисл бурштиновий став підупадати. На дармо старали ся Стантін і Бекер намовити ґданьских, штольпских та вормских фабрикантів, щоби они виробляли цигарницї та люльки бурштинові; фірма та хотїла при їх помочи надати німецкому промислови перевагу супротив віденьского. Та надармо; не могла нїчого вдїяти. Аж ось впала она на иншу гадку: спровадила з Парижа двох німецких фабрикантів, що вже давнїйше були там осїли. Ті прийшли і з дуже маленькими фондами заложили в Нірнберзї дві фабрики бурштинових цигарниць і приборів до куреня. Незадовго доробили ся они так значного маєтку, що нинї в їх фабриках працює по кількасот робітників. Крім того повстало ще кілька фабрик в Руля і Ербаху. Фабриканти в Ґданьску і Штольпі лишили ся при своïх пацьорках і ледви дихають. А чому? Бо не уміли і не мали охоти научити ся виробляти прибори до куреня після вподоби публики. Не уміють анї дерево анї пінку так прилагоджувати, як віденьскі фабриканти, або як фабриканти в Парижи і Ню-Йорку.

Що віденьскі вироби приборів до куреня стоять до нинї висше як німецкі, причинив ся ще й промисл домашний, який розвинув ся здавен давна у Відни, і помагає фабрикантам. У Відни єсть богато таких людий, котрі беруть сирий материял, бурштин, пінку, вишневе дерево, від фабрикантів, обробляють єго дома, прилагоджують до остаточноï фабрикациï і віддають назад до фабрики, котра платить їм за їх роботу. Ті помічники промислові, котрі не ведуть промислу на власну руку, надають виробам головний характер і причиняють ся найбільше до того, що опісля головний товар знаходить богато любителїв. Той домашний промисл причинив ся головно до того, що німецкі фабрики не могли видержати конкуренциï з віденьскими.

Річ очевидна, що в виду упадку німецких фабрик бурштинових фірма Стантін і Бекер була змушена більшу часть свого бурштину продавати за границю, з одноï сторони до Відня, Парижа і Константинополя, з другоï аж до Хіни і иних позаевропейских країв. Німецкі фабриканти піднесли страшенний крик, стали домагати ся від держави, щоби она заказала тій фірмі продажи бурштину за границю і доказували, що она навіть не хоче своїм фабрикантам продавати. В серпни сего року скликали були німецкі фабриканти навіть віче, на котрім ухвалено резолюцию, що було би найлїпше, коли-б держава сама взяла на себе добуване і продаж бурштину. А то ось що дало найбільшу причину до того віча і ухваленоï на нїм резолюциї:

В сїмдесяти роках удало ся одному віденьскому фабрикантови винайти спосіб робленя з маленьких куснів бурштину більші плитки, на 8 цалів довгі, $3^1/_2$ цаля широкі і на 1 цаль грубі. Сей штучний бурштин називає ся амброїдом або прасованим бурштином. Єго робить ся нинї двояким способом: Відпадки бурштинові мочить ся через 8 днів в мішанинї з рівних частий т. зв. алькоголю сіркового і етеру в щільно затканій посудинї. Відтак зливає ся плин, а розмоклими відпадками наповняє ся зелїзну форму і розгріває ся до 100 степ. Цельз. та рівночасно сильно прасує ся.

великий, о тім чей і не треба говорити. Одно росле дерево дає пересічно по 400 до 500 оріхів, а само дерево яко на материял на всілякі вироби столярскі єсть дуже цінне і платить ся добре. Хто би хотів садити волоскі оріхи, мусить длятого і на то зважати, о що єму більше розходить ся: чи о самі оріхи, чи більше о дерево. Кому розходить ся більше о самі оріхи, той мусить вибирати як найліпші під тим взглядом сорти. У нас, в полудневих сторонах краю, можна би садити угорскі і молдавскі сорти, з тонкою і ясною лупиною. Прості сорти, з грубою, твердою і темною лупиною добрі однаково на зерно як і на дерево. Волоский оріх любить вапнистий перепускаючий ґрунт; мокрий ґрунт для него зовсім не здалий. На каменистім ґрунтї удає ся також добре, скоро каміне не єсть одноціле, а більше рінякувате. Дерева оріхові найліпше виводити з насіня, але при добираню сорт на самі оріхи треба зважати на то, щоби вибирати як найліпші насінники. Оріхи призначені на насіне, держить ся через зиму в мірно вогкім піску а з весни садить ся їх в добре приготовлений до того ґрунт. Тут лишає ся їх через рік і зважає ся на то, щоби земля була мірно вогка та не зарастала бурянами. В осени вибирає ся молоденькі орішки і пересаджує ся їх на призначене вже для них місце. При тім притинає ся їм пальовий (головний) корінь, щоби бічне коріне більше розрастало ся. Волоскі оріхи з довгим пальовим корінем пускають лиш той корінь глубоко в землю і родять доти, доки він ще сидить в поживнім ґрунті. Длятого то не добре садити оріхи там, де мають стояти будучі дерева. Однакож ліпше есть, не пересаджувати по роцї молоденькі деревця, а лишити їх при купнї, доки аж не підростуть на два метри високо; можна їх тогди ліпше доглядати. І таким деревцям, коли їх пересаджує ся, треба притяти пальовий корінь. Пересаджувати старші деревця треба в осени і зважати на то, щоби о скілько можна не ушкодити кориня.

— Прятане (консерване) солонини, сала, смальцю і шкварків. Відповідаючи на поставлене нам питане, як маринувати свинину і переховувати солонину, сало, смалець і шкварки, розкажемо насамперед про се послїдне; мариноване відкладаємо на пізнїйше, позаяк з ним єсть получене ще й вуджене та переховуване вудженого мяса, а то все вимагає обширнїйшого поговореня. — Солонину, коли єї здойме ся полотями, треба розрізати повздовж полоти на кусаки широкі на долоню, не розрізуючи, розуміє ся шкіри, а відтак добре насолити, так, щоби сіль війшла добре в солонину і помежи поодинокі кусаки та лишити єї, щоби так з тиждень постояла, доки аж не перейде добре солию а при тім часто обертати і поливати ропою, яку пустить. Відтак робить ся з ґонти шпички, прорізує ся шкіру з двох боків і закладає ся в них шпичку, так, щоби она станула впоперек полоти. Тим способом розпинає ся цїлу полоть в трох місцях впоперек: в горі, по серединї і на долинї. Відтак вішає ся солонину на кілька днів в комин, щоби обісхла і наконець в холоднім але продувнім місци до дальшого ужитку. Щоби єї забезпечити від мух і т. п. комах можна повісити в чистім мішку. Солонину можна також прятати в діжці. Тогди розрізує ся єї на малі кусаки, насолює ся добре і укладає в діжці один кусак коло другого так, щоби о скілько можна добре виповняла діжку і не лишала порожного місця. Поодинокі верстви кусаків обсипує ся солию, а коли цїла діжка наповнить ся, вкриває ся єї денцем, прикладає ся каменем і обвязує ся зверха полотенцем. Діжку з солониною треба так само держати в холоднім місци. — Сало треба виймати осторожно з зарізаного пацюка, щоби не розірвати на нїм болонку; відтак розложити на столї, насолити добре, покласти ще до середини — коли хто хоче — кілька кусаків солонини так само добре посолених, відтак зложити в двоє, виробити як н. пп. бохонець хлїба, значить ся заокруглити, і з шити. Відтак поставити в цебричок, налити горячої води — не кипятку — і лишити так, аж вода вистигне. Сало тогди добре стягне ся. Відтак кладе ся сало між дві ґонти, звязує ся їх кінцї с собою, але не занадто, щоби сало не пропукло ся, до ґонт привязує ся ключку і так вішає ся на кілька днів в комин, а відтак в холоднім і продувнім місци. — Смалець треба витоплювати осторожно на грани з далека від поломіни, добре мішати, щоби не пригорів і не став жовтий; треба уважати, щоби добре переварив ся, але щоби не брискав, щоби не займив ся, та щоби ним не попарити ся. Стоплений смалець найліпше зливати до камінних горшків і в них єго переховувати, а зверха ще вкривати чистеньким платком, вмоченим в розпущеній соли. Можна зливати також до діжечок, але в таким случаю треба їх підчас зливаня класти в студену воду. Розуміє ся, що дерево втягне в себе богато смальцю і діжочка така пізнїйше вже до нїчого не придатна. До горшків також не добре зливати, бо смалець крізь них перетїкає. Добре було би зливати єго до скляних слоїв, але тогди треба би підождати, щоби він простиг, бо в противнім случаю, може слій пукнути. Найліпші були би бляшанні посудини в серединї поливані, але ті за дорогі, отже остаточно такі найліпші камінні горшки і слої. Смалець до домашного ужитку добре топити накраявши до него цибулї, але при зливаню треба уважати, щоби цибуля лишала ся з шкварками. Задля того, що смальцю треба иноді зовсім чистого, найліпше витоплювати єго без соли і без цибулї а застигший лиш обвязати грубим (перґаміновим папером) і так переховувати в холоднім місци. — Наконець шкварки треба добре витопити, так, щоби аж були сухі, добре посолити (хто любить, пересмажити з цибулею) і сховати до дальшого ужитку. Довго переховувати їх не потреба, бо они минають ся звичайно найскорше — з хлїбом дуже смачні. Остаточно можна шкварки по витопленю домішати до смальцю, добре заколотити з смальцем і разом з ним спрятати.

Другий спосіб єсть такий, що менші куснї бурштину огріває ся в сталевих кітликах аж до 150 степ. Цельз., а відтак при помочи гідравлїчної праси прасує з силою 10.000 атмосфер і перетискає ся через рід сталевого сита, з котрого виходять куснї відповідної величини, котрі скоро остигнуть, виглядають зовсім як правдивий бурштин. Прасований бурштин можна пізнати по тім, що коли в нїм суть біляві жилки (хмарки), то они в яснїй масї як би верствами лежать одна понад другою, а коли єго держати до сьвітла, то в тім місци, де мутнїйші кусники злїпили ся з яснїйшими, показує ся майже завсїгди дрібку червонава барва.

Фірма Стантін і Бекер продавала зразу дрібний бурштин і то лиш такий, що ішов на фабрикацию лякерів віденьскому винаходцеви амброіду, фірмі Требіч і Веренбах, а продавала тим радше, що та фабрика вирабляла бурштинові цигарниці лиш довші як на два цалї. Штучний бурштин не робив при тій фабрикациї великої шкоди, бо великих куснів правдивого бурштину знаходить ся лиш мало і не можна з него зробити тілько великих цигарниць, кілько публицї потреба. Велику цигарницю з амброіду може собі купити і той, кого не стати на таку саму цигарницю з правдивого бурштину. Але з часом стали деякі фабриканти вирабляти з амброіду і малі цигарниці. То наробило фірмі Стантін і Бекер великої шкоди, бо она мала на складі за кілька міліонів правдивого бурштину в малих куснях. Цигарниці з амброіду коштували о половину менше, як з правдивого бурштину; она не могла свого бурштину продавати по такій самій цїнї, що штучний, бо мусїла правительству платити все той сам високий чинш і остаточно на єї складі призбирала ся така маса дрібного бурштину, що она аж не мала де єго помістити. Але так само потерпіли були і фабриканти, що робили менші цигарниці з правдивого бурштину; мусїли відправити богато робітників, а великі фабрики навіть зовсїм застановили роботу.

Що-ж було робити? Стантін і Бекер хотіли знизити цїну бурштину, але жадали від правительства, щоби оно їм зменшило чинш. Правительство відповіло, що контракт контрактом і оно чиншу не зменшить. Тогди удало ся фірмі купити у винахoдця тайну робленя штучного бурштину і она стала сама вирабляти амброід. До того ще й поставила високу цїну на амброід, щоби він не шкодив правдивому бурштинови. Наконець відпродувала лиш дуже мало штучного фабрикату европейским фабрикантам, а більшу часть висилала до Америки, Африки і Австралїї. Там куповано доси лиш мало бурштину, длятого, що він дорогий. Тим способом хотїла фірма Стантін & Бекер ратувати і себе і цїлий промисл бурштиновий; їй приходило ся то досить легко, бо она мала в своїх руках не лиш весь природний але й штучний продукт, та розпоряджала значними капіталами. Тих вісїм малих фабрик амброіду, які суть в Нїмеччинї і Австриї, не могли би нїчого вдіяти, бо не лиш не мають гроший, але ще й одна другій старають ся шкодити, а то як раз шкодить цїлому промислови бурштиновому. Поменші фабриканти нїмецкі, котрі вирабляли доси з амброіду дуже дешеві річи, накинулись тепер на фірму Стантін і Бекер ще більше, бо не могли від неї дставати штучного фабрикату і то сталось головно причиною спорів межи тими фабрикантами а фірмою.

Більші фабриканти, що перерабляють правдивий бурштин, головно же віденьскі, станули по сторонї фірми. Они кажуть, що подешевіне бурштину через штучний фабрикат доведе промисл фабричний до цїлковитого упадку. В Нїмеччинї, а особливо в Анґлії уживали н. пр. брошок бурштинових найвисші дами з королївскої родини, бо они були й красні і дорогі. Коли же фабриканти з Ґданьска і Штольп стали вирабляти дешевий товар, то ті прикраси вийшли з моди у висших кругах, бо їх носить нинї кожда служниця.

(Конець буде).

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень. 5 сїчня. Правительство грецке замовило в австрийских фабриках богато зброї.

Берлин 5 сїчня. Цїсар нїмецкий видав розпоряджене, що офіцирам не вільно визивати на поєдинок анї поєдинку приймати, доки не повідомлять о тім войскового суду гонорового. Коли-б який офіцир дїлав против сего розпорядженя, треба о тім зараз повідомити цїсаря. — Після Berl. Tagebl. Росия і Франция взяли ся посередничити межи Ішпанією а Сполученими Державами, щоби не допустити до війни.

Константинополь 5 сїчня. Амбасадори вручили Портї дня 3 с. м. спільну ноту, в котрій обстають конче за тим, щоби до жандармериї на Кретї принимано чужих людий. Нота додає, що всї члени комісиї жадають того і звертають увагу на небезпечність того, коли б дотеперішна умова розбила ся.

Брукселя 5 сїчня. Вість, будьтоби король заповів свою абдикацию, єсть не правдива.

Від Експедициї.

До нинїшного числа долучає ся **образковий інсерат о Катрайнера Кнайпівскій каві солодовій.**

Надіслане.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.